

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 36.

Fylke: Nordalund

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Lindås

Emne: Helsing, åttendedag fektur.

Bygdelag: "

Oppskr. av: Anders Spjeldnes, Gards.

Gard:

(adresse): Anders Spjeldnes, Lindås.

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

88½ år g.

SVAR

1. "Ja" vekt gjerne svakt ned å nikka med hove, og "nei" ned å rista med hovete eller ned å slå til bak seg med handi, eller bae delar.
2. Til i 90 åri var det vanleg å kussa på dei ein møte på veggen, serleg på embetsfalte. Men det var var farande fant. Dei kussa ingen på.
3. Regelen var at ein skulle fyrst og fremst kussa på framstånnde mennar eller kvinno, so same prest og doktor. Kulle skulle dei yngre kussa på dei same eldre var ein det var nemmande aldersskilnad.
4. Det vanleg var at den same kussa fyrst kussa sa goddag, og den andre svare på same vis. Men ein møte presten tok ein alltid hatten av, eller kinnu det vera so yms mid å ta til hatten. Ville dei møtande stoppa og kussa ned, sa ein av deiim "Velkommen Te" (til) og den andre svare: "Takke, skjolv velkommen". Sat nokam på veggen og kvilt, kulle den komande: "sigme kvili", eller "sit i fred", sit det vart svare: "Takke, kom so Te". Kvinno kussa på same vis.

5. Kom prestem på tuset til sin tres auman
 hande, var det skikk at manden i turet strauk
 kona under armen og gjekk sidan berhovda
 so lengje prestem var på tuset, ja ein det
 so var at han skulle fylgja prestem alder so
 lengje av garden.
7. Tellingi var den same kor ein var kledd.
8. Det var, og er enda skikk, at handkessa ved
 kyrkja, ved paulifiskele seinkamer o.s.l.
 når dei kom til tuns, at handtulla inne
 i kyrkja er ikkje vanleg.
9. Det heider at ein klappar gjestem på skuldre
 ein ein vil kjoja sers glede fyrr dagen yttre
 at ein eller annan av gjestemne kjem.
10. Det var vanleg at dei som stod på kyrkji-
 bakken letta på hatten når dei kringde
 mid kyrkjeklappa, men elles ikkje. Kvinne-
 ne gjorde intetj noko i dilla tids.
11. Det er illa å matten seija at folk her på
 jammen syner korterj skyndnad eller sam-
 kjendsla tem dei møtar brüdløp's =
 eller gravfylgje på vegem.
12. Nord fyrr Bergen, attmed spær i Åsane, ligg
 ein stor stein som dei kalla "Bysteinen",
 dinna steinen skulle dei som fridas
 der forbi halsa på ved å letta på hatten.
 Dei som ikkje kjende til ditte vart narra
 til å letta på hatten ved å seija som so:
 "Hva å de som er kame på hatten din?
 Vedkamanen tek då hatten av og skulde
 skå etter, og so hadde han helst på Bysteinen."
13. Gud morgen kan ein seija, og seije, frå
 solreising til middags bøl, og godag frå
 middag til solarglad, sidan godnatt til
 11-12 tidi etten, og sidan godnatt. Elles

- brukkar ein no á segja "gammoren" til alle
tíðer í dagrut. Dinnu helingri er noka sam
ein "slengja etter seg" í Fauskelöyga og eitru
meiningna þar síð.
14. Me útyver landet byskjir iðkjú slík "slæve-
helsing" passar seg þyr ass, og liker dít iðkjú.
15. Ja, Deí svaca míd same helsing.
17. Gamalt helra ein míd: Gíeds þrud, sígne
arbeiðet, sígne kvíla, sígne laqut, sígne máten
18. Nár ein takkaþ þyr noka, vart dít svart:
"Gíed sígne"; elles var díse helsingar svaca
þá míd-takk.
19. Um ein gíest þar helra þá vestur ítu í
tímet og þau dá vart beðen íme í stavo
sa helrar þau þer og míd: "Gadaq í stovo"
og vart svaca míd: "Gadaq íq."
20. Vítte gísten tala míd hásbándern í sínun
þann vel gísten ít hóv síe dít.
21. Deí sam þann síe gáds og díe íngen var
síe á þreppa ítu þarþka ein þá gangdári.
Deí sam gíste ein ítan á þauka "þá"
ítu míd ein þyr í- seda folk endá.
22. Den ívélkannu helra og sa gíerne sam
so: "þy gíeng drístiq ím eq" var þau
vélkannu, svacas dít míd at þau var
vélkannu og þaíed þau ein þrakku, nú
var þau ívélkannu svaca deí gíerne
míd: "Ja, me ser da." Kom dít lang-
þarande, íkjúndu folk í stavo vart dít
altíð lagð í glo þá dnu þrakku den
þremanu þarþe sate þá, dítta þyr at
"vartþoli" til þau þremanu íkjú skúlle
síja at þá þrakku. Líkeíns mátte ein
lata stavdári slanda opí sí gáð stínd eller
den þremanu var reist. Dítta þyr at var-

dygde ikkje skulle verta innstentk og ikkje
finna att sin sigarman. i so fall kenne
han då sitja illt bati på fjø og falk i en
dilla utykye skulle verta sittjande att i tennit.

23. Ein framand som kom til garda vart sam-
mygl staudande ute og bera fram si vrend
i en han ikkje vart indbeden

24. Var den innbedne mein held mindre ein
framand tok dinne kallen av straks han
kom inn i stova, med vener og slektingar
kenne ditte vera so yms, like eins mid
grammer på same garden (grammarden)

25. Ville ein ikkje hava den komande inn, vart
det berre helse og svara mid "goddag", og sidan
vart det gjeve ei vanleg hoda i en "ven og vrend"
og so, langt i en lengje, kom den framande
fram mid si vrend. Var den framande ein
ven eller nærskyldt vart det gjerne handhelsing,
og so bar det inn i stova mid det same.

26. Og sver til spm. ovanfyrr.

27. Unn den framande var heilt framand so
helse han "goddag" eller "godkvell" o. s. v. etter
sam det hode mid lidi, og vart svart på same

28. Mid heilt framande, som kom til garda, stelte
ein seg skjilvagd annarleids enn mid ven
eller kjende. Var det vidtjetne storfalk vart
dei sessa i trageote ved baret t. d., og elles
og stelt i en, utan i en det vanlige på
yms vis.

29. Vanlegvis helse (handhelse) ein på ind-
bedne gjester. Var det brudlaup so stod
kjumeistaren ute i tennit og yngste
gjesterne velkomne, og på same tid
vart dei traktura mid dram og öl etter-
kvart som gjesterne kom.

30. Til kvardagslege vitjinger sa ein "farvel", og vart svart mid det same. Skulle ein skiljast etter ei
- 31- vers kjer samkoma brøttur ein gjerne å seie:
"Far vel, og takk fyrir na, og so må Du skå
deg fyrir og ha det godt." Skulle ein skiljast,
kanskje fyrir siste gang, kystis de gjerne
ved avskil, serleg var ditte skikk millom
fyreldre og barn. Det var ikkje skikk her
at mennene kystis einannan.
34. Her var ittrykkt "gje minn" ikkje brukt.
"Heller ikkje var det brukt at kyssa på handi
37. å kyssa si eigi hand er ikkje kjend her.
38. Til barn seier ein: "gjev han (eller henne)
ein kys."
39. Fyr mara skuld quidda vaksne nasa
si mot nasa til småbarna, ditte kalla
me "byta nasa."
40. Det var helst foreldre og syster til barnet
samt "byta nasa" mid eit barn, det var ikkje
likt at fremande gjorde det.
41. Dille kjemmer og ikkje til her vere brukt
42. at leggje kjake mid kjake var brukta samt
kjaleiken late millom vaksne og millom
vaksne og barn. Me kallar det at gje kjake.
44. Til lukka ynskjer me einannan i disse
hove, so samt mid annadagen o. s. t. Gamalt
sa dei her: "signe dagen," eller "gud signe
dagen."
48. Når ein held gravtale yver ein død var
det samt regel i heimen, men også stundom
ved gravi. Måka sær mann på ditte kjemmer
og ikkje her. På vass kallar ein ditte: å fala
like eit.
49. At syne handdyrdnad mot ein annen

berre med fakter kan vera so mange slags. det mest "elemente" er å klappa på bakken med handi, dette er surly når det er ein kar som vil syne sin vandsyrdmad, men det hev hendt at kvinnfolk og ten brukt i sin fornerme på same vis, elles brukte dei gjerne å letta på stakken ei grann fyrre å syne sitt "miss hag"

50.

me sier "Dü" til alle i bygd, men tie heilt framme sejer me gjerne helst "Dü". Hugen sejer "J" eller "Jec" til nokon, heller ikke brukar ein ~~ikke~~ her å seja "han" eller "ho" i sladder fyrre "dü" eller "de" til nokon.